

VIZIUNEA ȘI ROLUL LUI OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU ÎN POLITICA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

George-Bogdan TOFAN

Academia Română, Filiala Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu”
Romanian Academy, Cluj-Napoca, Gheorghe Barițiu History Institute
E-mail: bogdan.tofan@academia-cj.ro

THE VISION AND THE ROLE PLAYED BY OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU IN ROMANIAN ECONOMIC POLICY

Abstract: Octavian C. Tăslăuanu was a leading Transylvanian figure, having primarily worked as a publicist and acting as chief-editor of *Luceafărul* (1902-1914, 1919-1920) and *Transilvania* (1907-1914) magazines. The current endeavour compiles a part of his economic and political focus and actions, initiated ever since 1904, as chronicles and articles chiefly published in *Luceafărul*, as well as a series of studies, either left unpublished, or published in different volumes or as press articles, between 1923-1937. Despite their relevance, they still remain relatively unknown to general audiences. Only a few researchers were able to relish in its originality and pertinence, the same ones who are familiar with the life and work of this great intellectual.

Keywords: Transylvania, Greater Romania, agriculture, industry, trade.

Citation suggestion: Tofan, George-Bogdan. „Viziunea și rolul lui Octavian C. Tăslăuanu în politica economică a României”. *Transilvania*, no. 7 (2023): 74-82.
<https://doi.org/10.51391/trva.2023.07.10>.

Personalitatea plurivalentă a neostoitului redactor al *Luceafărului*, Octavian C. Tăslăuanu a fost animată nu numai de idealul național, ci și de cel social, prin numeroase luări de atitudine ce vizau în mod special soarta țărănimii române din Transilvania¹. Aceste preocupări, mai întâi, au avut caracterul unor note și cronici publicate în revista *Luceafărul*, unde era comentată în principal activitatea secțiunilor științifice ale *Asociațiunii*, pe baza rapoartelor prezentate în cadrul ședințelor plenare.

Astfel, începând cu anul 1904, sublinia printre altele, în reportajul său intitulat *Asociațiunea la Timișoara*, de propunerile secției economice, prin care se sugera înființarea unei școli agricole, respectiv necesitatea „aranjării de prelegeri economice”². Un an mai târziu, în cronică *Reuniunea agricolă română din Sibiu*, Octavian C. Tăslăuanu prezenta sintetic activitatea exemplară a acestei societăți model, a cărei activitate se desfășura numai pe teritoriul Comitatului Sibiu, președintele ei fiind Dimitrie Comșa, iar Victor Tordășianu era secretarul reuniunii de 14 ani. În cei 17 ani de existență,

„vrednic de mențiune”, reuniunea

„a aranjat 14 expoziții de vite cornute și 1 de oi, distribuind premii în total peste 3000 cor. Aceste expoziții urmează a se ține în fiecare an în comunele mai de seamă, și la ele participă toți economii din satele învecinate. Între membrii reuniunii se distribuie gratuit vite și oi de soiu – etc., prin care se contribuie simțitor la îmbunătățirea rasei. – An de an în fiecare sat se sădește un pom de model, se țin cursuri practice de oltoit, se distribuie anual 10-30.000 de pomi pădureți grădinelor școlare, și se mijlocește pentru țărani cumpărarea de pomi nobili. Până acum s’au aranjat 3 mari expoziții de poame, struguri și derivatele lor. [...] Tot în Seliște s’a înființat o mare grădină de model, care va fi pusă în serviciul școalei agricole române în pregătire”.

iar pentru îmbunătățirea soiului plantelor

„s-au distribuit gratuit semințe în preț de 3000 cor. Pentru a promova cultura plantelor și viței de vie se țin prelegeri, se distribuie gratuit unelte și se publică broșuri cu povețe

în această materie. – Prin înființarea «tovărășilor agricole sătești» s'au răspândit printre țărani numeroase mașini agricole», înființându-se cu acest prilej și o serie de „tovărășii de credit, sistem Raiffeisen”.

în vederea achiziționării utilajelor, publicându-se totodată și o serie de broșuri și cărți pe diverse chestiuni agricole³.

Deosebit de atent, fără să-i scape aproape nimic asupra problemei „tovărășilor de credit”, Octavian C. Tăslăuanu se arata oarecum indignat și mirat de articolul lui Ulpian Traian Mihaiu, intitulat *Politica băncilor noastre*⁴, întrebându-se retoric de ce creditorii atunci când au acordat împrumuturi țăranimii nu le-au oferit și sprijinul necesar în educația economică a debitorilor săi, fiind absolut convins că nici directorii băncilor nu stăpâneau o astfel de competență⁵.

Așa stând lucrurile, preocupările constante și pasionante ale lui Octavian C. Tăslăuanu s-au materializat prin articolul de avangardă, *Organizarea satelor noastre*, opinând că:

„starea culturală, socială și economică, ce am moștenit-o, e rezultatul eforturilor uriașe ale generațiilor premergătoare, cărora noi, generația tânără, trebuie să le fim mulțumitori pentru bogăția pozitivă ce ne-au lăsat-o și, în semn de recunoștință, trebuie să le iertăm toate rătăcirile și toate greșelile, pe cari n'au putut să le încununure”⁶.

Cu toate acestea, în analiza sa, autorul, arată în primul rând lipsa de organizație culturală a satelor transilvănene, care devenise o problemă de ordin național, ea realizându-se „numai pe hârtie”, contribuind negativ pe de o parte și conservatorismul țăranilor, iar pe de altă parte interesele mărunte ale cărturarimii, ceea ce nu era decât o stavilă care îngreuna și mai mult organizarea din punct de vedere economic, considerată a fi „baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor”⁷.

Toate acestea puteau fi mai facil realizate prin intermediul *Asociațiunii*, în statutul căreia la §. 37 era prevăzut ca prin intermediul despărțămintelor să se răspândească învățătura în toate direcțiile, inclusiv prin disertații populare și învățături despre economie, industrie și comerț, cu sprijinul indispensabil al bisericii, școlii și băncilor⁸.

Pornind de la donația filantropului basarabean, Vasile Stroescu, în sumă de 50 000 coroane, făcută *Asociațiunii*, cu scopul înființării de bănci populare la sate, Octavian C. Tăslăuanu a întocmit un raport amănunțit, intitulat *Organizarea economică a țăranimii*, pe care l-a prezentat în ședința din 18 mai 1911 Comitetului Central al *Asociațiunii*, publicându-l ulterior, sub titlu omonim, în *Luceafărul*⁹, și în *Transilvania*¹⁰.

În acea dare de seamă, el comenta rostul băncilor și institutelor de credit și economii cu capital românesc,

arătând insuficiența lor ca număr, fiindcă o mare parte din averea monetară se afla plasată încă în institutele străine. Este de la sine înțeles că rolul primordial al băncilor românești era acela de a oferi credite relativ ieftine pentru populație, în cazul țăranilor, aceștia având posibilitatea de a-și spori exploatațile agricole, fie prin cumpărare, sau arendă, perfecționându-și automat și inventarul agricol cu mașini și unelte, sau să-și cumpere animale, înființând totodată întreprinderi de profil.

O altă problemă stringentă pusă pe tapet de Octavian C. Tăslăuanu o reprezenta tendința tot mai accentuată „de cucerire economică a străinilor”, prin apariția cooperativelor de consum cu capital din Ungaria, care au început să-și facă simțită prezența și în unele sate românești din provinciile geografico-istorice Banat, Crișana, Maramureș și Transilvania, motiv pentru care, ținând cont de spiritul vremii, cu sprijinul necondiționat al băncilor populare, era nevoie de o dinamizare mult mai efervescentă în organizarea economică a țăranimii prin cooperativizare, văzută ca unica șansă de a dezvolta o organizație financiar-economică puternică. Totodată, organizarea cooperativistă avea și un puternic substrat moral și material, fiindcă

„la toate popoarele culte, [...] la temelia cooperăției e spiritul de caritate, e altruismul, e principiul creștin al iubirii de aproapele, care trebuie să fie și temelia vieții noastre... [...] Prin cooperăție principiul brutal al luptei pentru viață se înlocuiește prin principiul mai omenesc al unirii la viață, al solidarității sociale, al înfrățirii sufletelor și puterilor de muncă. [...] În ce privește importanța materială a mișcării cooperative e de ajuns să spunem că ea tinde a stabili o armonie și o organizare rațională în viața economică, prin asocierea mai multor persoane, cari au aceleași interese și cari prin muncă în comun sunt chemate a îndeplini diferite roluri economice”¹¹.

Făcând abstracție de lipsa oricărui sprijin venit din partea statului, sistemul de cooperativizare gândit și propus de Octavian C. Tăslăuanu era unul destul de bine articulat pentru perioada respectivă, și care ar fi putut să aducă un oarecare progres în politica economică, însă *Asociațiunea* nu avea din păcate pârghiile necesare unei organizări economice de acest tip. Prin urmare, autorul articolului a propus chiar înființarea unei noi instituții, pe care a denumit-o *Centrala Generală a Cooperativelor*, prevăzută a fi condusă de un consiliu de administrație reprezentat de *Asociațiunea Solidaritatea, Reuniunea română de agricultură din Comitatul Sibiu*, respectiv din patru-cinci bănci mai importante¹².

Tot atunci, Octavian C. Tăslăuanu revine cu o cronică intitulată *Organizarea satelor noastre*¹³, amintind printre altele, că din donația boierului român basarabean, Vasile Stroescu, în aceeași ședință ținută la 18 mai 1911, Comitetul Central al *Asociațiunii* a votat ca o parte din sumă să fie alocată unei burse acordată lui Vasile C.

Osvadă, pentru a studia organizația de tip cooperativist din Ungaria, România și Bucovina, beneficiarul urmând să predea la final un raport amănunțit Secției economice a *Asociațiunii* legat de înființarea băncilor populare propuse de mecenă, precum și asupra organizării economice a țărănimii prin însoțiri.

Folosindu-se de *Anuarul Băncilor populare pe 1910*, Octavian C. Tăslăuanu consideră oportun să surprindă într-o cronică-propagandă cu topic economic radiografia de ansamblu a chestiunii cooperativelor sătești din țară, cu luminile și umbrele ei, în intervalul 1902-1910, pe care a intitulat-o *Băncile populare din România*. Într-o formă foarte documentată, a prezentat situația statistică a băncilor populare și a membrilor săi, remarcând creșterea vertiginoasă a capitalul vărsat pe perioada celor opt ani luați în evidență, neuitând a-i aminti pe „oamenii cu orizonturi înguste și preocupați de niște interese particulariste greșit înțelese”¹⁴, care nu puteau înțelege modul de funcționare a unei astfel de organizații, punând la îndoială scopul și viabilitatea ei. Tot din acel anuar „a adus la zi” situația privitoare la obștiile de arendare, a societăților cooperative de consum, a societăților cooperative de păduri, lăptăriilor cooperative și a societăților de cumpărare.

Câteva luni mai târziu, în anul 1913, Octavian C. Tăslăuanu a revenit cu două noi cronici, pe care nu le-a semnat. Prima se intitulă *Mișcarea cooperativă*¹⁵, iar a doua *Băncile populare. Planul de operațiune al conferențiarului cooperativ*¹⁶, autorul atrăgând atenția asupra faptului că în țări precum Anglia, Suedia, Norvegia, Germania, Franța sau Italia, decidenții politici au înțeles foarte repede rolul mișcării cooperativiste, sprijinind prin toate mijloacele legislative această inițiativă, cu excepția României, unde intervenția statului lipsea cu desăvârșire, iar inițiativa privată era restrânsă. Corectarea acestui neajuns, în opinia lui Tăslăuanu, se putea face prin sprijinul cu mai mult aplomb al intelectualității, fiindcă

„o țărănime fără conducători destoinici este pierdută, dar nu e mai puțin adevărat, că și conducătorii, fără o țărănime întreținută cu mijloace moderne de educație morală și economică, își pierd rostul în viața poporului”¹⁷.

Tot prin intermediul Secției economice a *Asociațiunii* s-a hotărât publicarea unor broșuri scrise într-o formă accesibilă publicului larg, cât și a unor studii științifice, pentru cărturari, în vederea familiarizării lor cu ideea cooperatiei și a chestiunilor administrative privitoare la băncile populare, acordându-se o importanță covârșitoare organizării unei serii de cursuri, atât la institutele pedagogice și teologice, cât și sânu unor despărțăminte mai de seamă locuite de români, pe timpul lunilor de vară, trezind un interes viu pentru dezvoltarea social-economică în sufletele locuitorilor respectivelor așezări. Tot atunci, în cadrul aceleași

instituții de prestigiu sibiene, s-a instituit o comisie permanentă, avându-l ca membru printre alții și pe Octavian C. Tăslăuanu¹⁸.

Octavian C. Tăslăuanu a avut însă șansa nu numai de a teoretiza problemele economice, ci și de a înjgheba un program de organizare economică a României Mari, printr-o serie de inițiative de ordin practic, pe perioada celor șapte luni cât a fost ministru la resortul de Industrie și Comerț (13 martie – 16 noiembrie 1920), în cadrul primului guvern Averescu.

Astfel, la numai trei zile de la numirea în funcție, a luat decizia de a desființa granițele economice menținute de Consiliul Dirigent, emițând un prim decret-lege la 17 martie 1920, prin care liberaliza comerțul interior de mărfuri pe întreg teritoriul României, înlăturând în primul rând blocajele transporturilor de cereale, care începuse să creeze mari probleme în ceea ce privește aprovizionarea populației, combătând totodată specula prețurilor maximale¹⁹. A abrogat și restricțiile impuse de legea țărăniștilor din guvernul Vaida, dată la 4 martie 1920, legat de imobilizarea și repartizarea produselor agricole, permițând libera circulație a tuturor cerealelor în interior, prohibind doar exportul de grâu²⁰.

La 10 aprilie 1920, Tăslăuanu a semnat cea dintâi dispoziție care reglementa exportul, prevedere ce astârnit un prim val de suspiciuni și acuze asupra ministrului semnatar, cel mai vehement contestatar în chestiunea permiselor de export fiind economistul Virgil Madgearu. Văzând aceasta, Octavian C. Tăslăuanu a propus Consiliului de Miniștri două proiecte de legi, însoțite de o expunere de motive, cerând desființarea regimului de permisiuri și înlocuirea lui cu taxe prohibitive pentru anumite articole ce urmau să iasă sau să intre în țară, însă, Comisia parlamentară nu a dat curs propunerilor formulate de el, suprimând dispozițiile principiare²¹. Cât privește legea pentru reglementarea importului, ea a fost votată după ieșirea din ministeriat a lui Tăslăuanu, aducându-se mici modificări la proiectul formulat de el. Tot în ramura comerțului, Octavian C. Tăslăuanu împreună cu ministrul Agriculturii, Constantin Garoflid, a proiectat înființarea *Societății Hambarul*, care urma să se ocupe de organizarea comerțului de cereale, doar că decretul-lege nu a fost aprobat.

Ministrul averescan a fost mult mai preocupat de organizarea problemelor industriale, pentru care manifesta o adevărată pasiune, dar fiindcă problemele erau atât de numeroase și cereau soluții imediate, s-a decis ca pe lângă postul de secretar general ce avea în sarcină chestiunile legate de comerț, să înființeze un al doilea post, numindu-l pe inginerul Constantin Hoisescu, căruia i-a încredințat problemele legate de industrie.

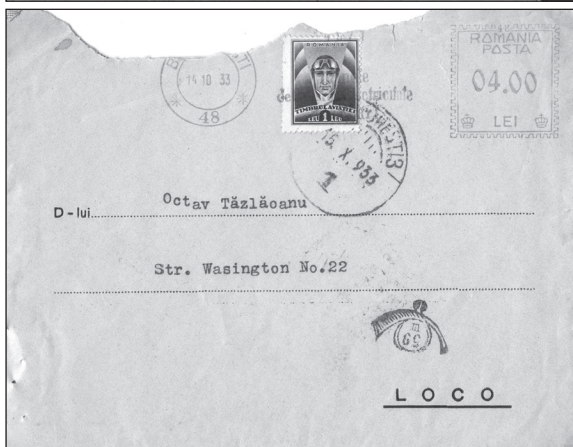
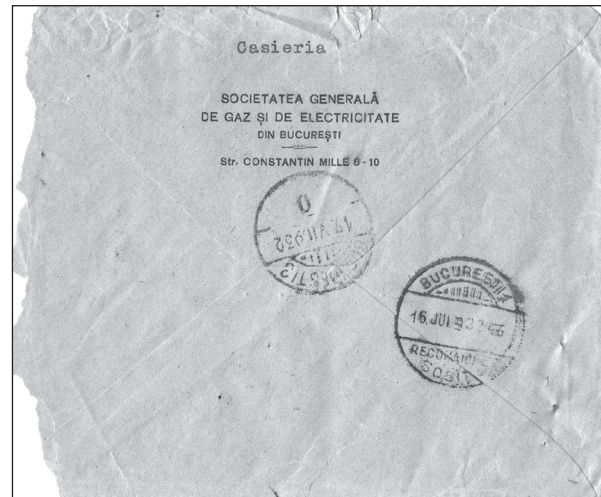
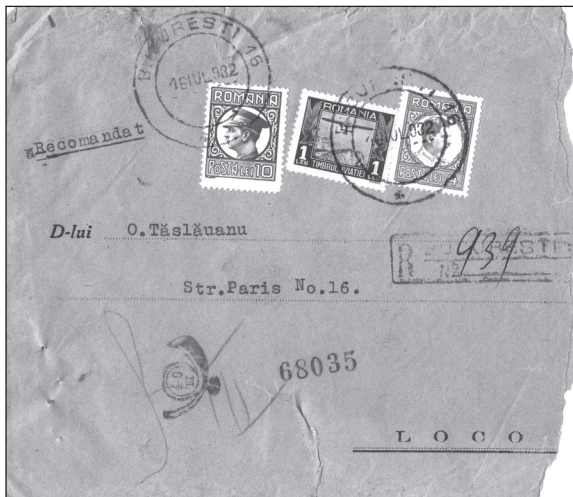
Tot atunci, Octavian C. Tăslăuanu a organizat Direcția Generală a Industriei și Direcția Generală a Minelor de pe tot cuprinsul României Întregite, prin decretele-lege, Nr. 2 260 și 2 261 din 15 mai 1920, publicate în Monitorul

Oficial Nr. 40 din 26 mai 1920²², continuând proiectul început de antecesorul său la minister, Victor Bontescu, privitor la conceperea unei societăți anonime pe acțiuni cu capital majoritar românesc pentru înființarea unei fabrici de explozibile miniere (dinamită) la Făgăraș, de rezolvarea problemelor logistice ocupându-se Grupul Nobel din Viena²³. Au urmat apoi o serie de decrete-legi, din 4 și 10 iunie 1920, legate de serviciile de reconstruire a regiunilor devastate de război și de refacere economică,

între care amintim *Societatea particulară Reconstrucția*, ce avea menirea de a reconstrui imobilele distruse de război, în regia statului, doar că din cauza intrigilor companiilor de profil, noua societate înființată nu a avut rezultatul scontat²⁴; pentru administrarea și distribuția mașinilor și materialelor industriale rechiziționate din teritoriile ocupate din Ungaria, a înființat *Societatea Refacerea Industrială*, care a avut totuși rezultate notabile²⁵.

Facturile la energia electrică pe lunile decembrie 1924 și ianuarie 1925, emise pe numele lui Octavian C. Tăslăuanu.
Sursa: colecția personală a autorului

Diverse plicuri din anii 1932-1933 ce conțineau facturile la energia electrică, emise de Societatea Generală de Gaz și Electricitate din București, pe numele lui Octavian C. Tăslăuanu.
Sursa: colecția personală a autorului.

După Societatea română de explozibile din Făgăraș, a urmat o a doua mare întreprindere, *Reșița*, constituită prin decretul-lege Nr. 2 455 din 8 iunie 1920, publicat în Monitorul Oficial la 13 iunie 1920, concepută ca societate românească pe acțiuni pentru exploatarea domeniilor, minelor și uzinelor din centrele industriale Reșița, Hunedoara și Cugir, iar cu sprijinul Ministerului de Război era prevăzut a se instala o fabrică de arme și muniții și o fabrică de materiale necesare industriei petrolifere²⁶. Acest „nenorocit decret-lege” –, așa cum l-a numit Victor Bontescu, a creat mare vâlvă în presă din partea membrilor Partidului Liberal, deoarece nu erau de acord cu politica guvernului Averescu ca principalele uzine metalurgice ale țării să fie sub influența directă a statului, așa că atunci când au revenit la putere, în martie 1922, au liberalizat-o. Tot în cadrul acestui concern era proiectată o uzină pentru fabricarea locomotivelor, la Reșița, o fabrică de tuburi, în apropierea gării din Alba-Iulia și una de armament, în zona Brașovului, dar din cauza nesfârșitelor dispute dintre averescani și liberali pe tema *Societății Reșița*, totul a rămas în stadiul de proiect²⁷.

Octavian C. Tăslăuanu avea întocmit și un plan general pentru un studiu ce viza industria fierului, în „chestiunea Reșiței”, schițând câteva capitole, însă, la fel de importantă era și problema petrolului, pe care ministrul Tăslăuanu trebuia să o rezolve cu mult tact, căutând în primul rând soluții practice pentru sporirea producției de petrol, având și greaua sarcină de a începe lichidarea societăților petrolifere străine (poreclite de presa vremii „camuflări”), în așa fel încât să nu fie lezate interesele naționale. Era vorba de societățile *Steaua Română*, *Concordia*, *Vega* și *Creditul Petrolifer*, care puteau fi lichidate conform tratatelor de pace, în contul despăgubirilor pe care statul român le avea de primit pentru distrugerile făcute în cursul războiului, în regiunile petrolifere²⁸.

Apelând la sprijinul inginerilor de mine, a luat inițiativa de a înființa *Societatea Industria Română de Petrol* (I. R. D. P.), o întreprindere pur românească, căruia i s-a dat pentru scurt timp dreptul de monopol în vânzarea produselor petrolifere din interior. Proiectul trecuse de Cameră, dar s-a oprit la Senat, fiind respins de partizanii politicii porților deschise, Take Ionescu, Aristide Blank, ș. a.²⁹. Aceeași societăți i-a revenit sarcina de a valorifica terenurile petrolifere ale statului, rezolvând totodată și chestiunea gazului metan prin înființarea *Societății Industria Română de Gaz Metan* (I. R. D. G.)³⁰.

După ieșirea din guvern, Octavian C. Tăslăuanu și-a propus să publice lucrări politico-economice, pornind de la nivel macroeconomic, stăruiind a elabora soluții practice în politica internă și externă a României, pe baza rapoartelor primite de la Ministerul Industriei și Comerțului, coroborate desigur cu cele mai noi studii semnate de specialiști în domeniu.

Între aceste studii se remarcă mai întâi lucrarea

Producția. Un program economic. Epoca guvernului Averescu 1920, apărută în anul 1924, la *Institutul de Arte Grafice Ardealul*, Cluj, 229 pag., după care publică studiul *Orientări în politica economică a României – În largul vieții mondiale*, partea I³¹, apărut și ca extras în anul 1927, la Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., București, și *Orientări în politica economică a României – La vatra noastră națională*, partea a II-a³².

După apariția celei de-a doua părți, în 1926, Octavian C. Tăslăuanu pregătise pentru tipar o nouă versiune, înmănunchind ambele studii, realizând anumite corecturi și mici adăugiri, în special la referințele bibliografice, fiindcă plănuia să întocmească o vastă lucrare, pe care nu a mai elaborat-o. A și spus de altfel, pe un ton pesimist în prefața acelei lucrări, următoarele: „Câte nu plănuiește omul și ce puține realizează”, conștientizând complexitatea unui astfel de demers³³. Respectând dorința lui Octavian C. Tăslăuanu, acest studiu, în forma lui restrânsă, a fost reeditat în volumul de studii politice *Obsesia europeană*, sub îngrijirea lui Gelu Voican Voiculescu³⁴, respectiv în volumul *Spovedanii IX-XV*, îngrijit de dr. George-Bogdan Tofan³⁵.

În primul proiect al cuprinsului, observăm că prima parte avea schițate șase capitole, iar partea secundă doar două, capitolul III rămânând nedefinitivat³⁶; al doilea proiect cuprinde tot două părți, prima urmând să analizeze *Politica schimbului de valori (Politica producției agricole și industriale; Politica consumației; Tarifele vamale; Convențiile comerciale; Protecționismul; Legislația economică în România)*, iar partea a doua *Politica financiară*, care a rămas doar în stadiul de proiect.

Tot aici trebuie să menționăm că o parte din textele acestei mari lucrări au rămas fie inedite, fie au fost risipite prin publicațiile vremii (*Politica și economia*, scris în februarie 1923, trebuia să apară în ziarul economic *Argus*, dar a rămas inedit; *Calvarul crizelor*, apărut în ziarul *Îndreptarea*, la 7 noiembrie 1927; *Îndiguirile*, text inedit, format din cinci părți, scris în iulie 1930, cu ocazia întocmirii ofertei pentru punerea în valoare a terenurilor inundabile din zona Borcea de Jos, Tăslăuanu semnând o convenție prin asociatul său, inginerul Emil Friess cu marele moșier din Călărași, V. V. Maltezeanu; *Criza agricolă, Industria metalurgică și Industria petrolului*, inedite, scrise în noiembrie 1930; în final, toate aceste texte formează acum capitolul II la *Drumul spre biruință. Contribuții la începuturile de organizare ale statului român reîntregit 1919-1930 (Spovedanii IX)*. Pierdute în noianul diferitelor ziare au fost și următoarele articole: *Politica și economia* (ziarul *A. B. C.*, din 3 decembrie 1934); *Economia și știința* (*A. B. C.*, din 8 decembrie 1934); *Criza mașinismului* (*A. B. C.*, din 19 decembrie 1934); *Statul și viața economică* (*A. B. C.*, din 7 ianuarie 1935); *Banca Națională* (ziarul *Zorile*, 25 septembrie 1935); *Congresul economic de la Cluj I-III (Zorile*, 24-26 noiembrie 1935); *Criza de credit în Ardeal I-II (Zorile*, 6 și 9 decembrie 1935); *Istoria unei monede. De la taler la dolar. Istoria scrisă pe*

o bucată de metal (ziarul *Lupta*, 2 martie 1937); *Asanarea datoriilor*, inedit.

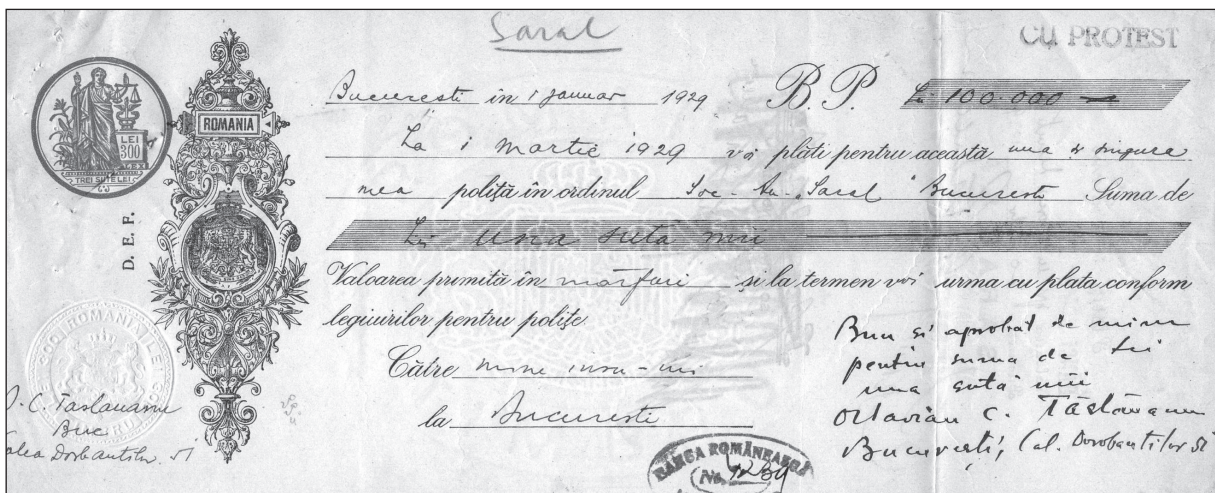
Principala lucrare teoretică a lui Octavian C. Tăslăuanu asupra situației economice de la noi din țară, rămasă și astăzi de actualitate este *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei*³⁷, un adevărat demers științific, sub pavăza căruia stau datele oficiale preluate din *Anuarul Statistic Internațional 1929*, apărut la Geneva, în 1930, sub egida Secției economice și financiare a Societății Națiunilor. Putem afirma fără să greșim că acest studiu se putea constitui în orice moment teza lui de doctorat, în domeniul economic, datorită complexității viziunii și gândirii de perspectivă, în viitor, asupra politicii interne și externe a României, pe care a demonstrat-o Tăslăuanu. A expus chiar și câteva soluții ținând cont de interesele naționale, ceea ce nu poate fi decât în dezacord total cu afirmația neavenită a istoricului dedean, Vasile Netea, din prefața volumului *Spovedanii*, apărut în 1976, care susținea că „scrierile sale [ale lui Octavian C. Tăslăuanu] cu caracter economic [...] sunt lipsite astăzi de valoare”³⁸.

În partea I, *Politica financiară*, pp. 19-95, tratează mai întâi politica monetară, fiindcă ea reprezintă „temelia refacerii noastre economice”³⁹, autorul concluzionând că Ministerul de Finanțe și Banca Națională nu au urmat o politică comună în vederea normalizării și prosperării economiei naționale, cu repercusiuni directe în producția și desfacerea mărfurilor și la investițiile indispensabile dezvoltării statului. Comparând volumul și circulația monetară raportată la numărul de locuitori, constată că România Mare avea o bogăție redusă la jumătate față de perioada anterioară Unirii, iar acest deficit s-ar fi datorat sistemului de fiscalizare excesivă, coroborat cu împrumuturile externe împovărătoare⁴⁰.

Printre soluțiile propuse, amintim: legiferarea unui nou statut monetar, care să reglementeze obligațiile și drepturile statului în materie monetară; revizuirea legii impozitelor; desființarea regiilor autonome neperformante; reducerea cheltuielilor administrative, sau crearea de noi monopoluri etc., idee aspru criticată de liberali⁴¹.

În partea a II-a, *Politica agrară*, pp. 101-190, tratează rând pe rând revoluția mecanică în agricultură, producția agricolă a României, comerțul de cereale și creditul agricol, întrucât așa cum afirma Tăslăuanu – „România este un stat rural”⁴². Cea mai grea problemă a statului român o reprezenta datoria agricolă, ea fiind generată atât de vechile credite acordate marilor moșieri, cât și de efectele reformei agrare, prin care au fost împrumutate gospodăriile țărănești fără potențial economic⁴³, și care erau deosebit de fărâmițate, dezavantaj care s-a constituit ca o piedică în exploatarea eficientă și mecanizată a proprietății rurale, unitățile mari de exploatare lipsind cu desăvârșire. Cu toate că era partizan al reformei agrare pentru considerații de ordin național și social⁴⁴, Octavian C. Tăslăuanu are curajul să recunoască că aceasta

„a avut însă un viciu, a atacat principiul proprietății. Nu a avut în vedere atât împrumutarea țărănimii cât distrugerea marelui proprietar, fără nici o utilitate socială și economică. A fost atacat proprietarul, nu proprietatea, necesară țărănimii. [...] În urma reformei agrare, înfăptuită după realizarea idealului național politic, latifundiile au fost împărțite între țărani. [...] Reforma agrară din România, ca orice revoluție, a turburat structura economică a satelor și procesul producției agricole”⁴⁵.

Bilet de ordin de plată cu timbru sec, hârtie cu filigran, valoare 100 000 lei, semnat de Octavian C. Tăslăuanu la data de 1 martie 1929.
Sursa: colecția personală a autorului.

În fine, partea a III-a, *Politica industrială*, pp. 197-303, surprinde aspectele legate de industrializarea României; punerea în valoare a bogățiilor miniere; raționalizarea și sindicalizarea industriilor; protecționismul, susținând că „întreaga refacere a țării o întemeiem pe crearea, organizarea și reorganizarea întreprinderilor industriale, cari n-au nevoie de export ca să înflorească”⁴⁶, ceea ce arată de fapt îmbrățișarea unei politici autarhice, care tindea către crearea unei economii naționale închise, izolate de circuitul economic mondial. Cu toate acestea a militat activ pentru nevoia de dezvoltare industrială, atât de necesară în menținerea și afirmarea independenței economice și a securității naționale, considerând că aceasta trebuie să fie o preocupare primordială a diriguitorilor. A investigat specificitățile diferitelor ramuri industriale, fără să țină însă cont de analiza logică a ierarhizării lor (Industria alimentară, Industria textilă, Industria lemnului, Industria materialelor de construcții, Industria chimică, Industria metalurgică,

Industria aurului, Industria gazului metan, Industria cărbunilor și Industria petrolului).

Din păcate, tuturor acestor propuneri economice semnificate de Octavian C. Tăslăuanu în perioada 1924-1937 nu li s-a dat atenția cuvenită, nici chiar din partea reprezentanților Partidului Poporului din care făcea parte autorul, datorită diferențelor de viziune, ele pierzându-se în noianul de măsuri luate de la un guvern la altul⁴⁷. Prin urmare, ne raliem concluziei formulate de profesorul Gabriel Trif, care afirma pe bună dreptate că

„viziunea sa [a lui Octavian C. Tăslăuanu] asupra evoluției societății românești de după Marea Unire nu poate fi disociată de coordonatele care [...] răzbat din activitatea și scrierile sale: **patriotismul**, care a fost unul dintre cele mai nobile sentimente umane ce l-a călăuzit; **dezamăgirea** idealistului pus față-n față cu realitățile crude ale politicii și **subiectivismul** manifestat în atitudinea față de oponenți (liberalii în special)”⁴⁸.

Note

1. Scridon Gavril, „Octavian Tăslăuanu și problemele culturalizării țărănimii”, în *Octavian C. Tăslăuanu. Volum comemorativ*, prefață de Vasile Netea, cuvânt către cititor Nicolae Bucur, cronologia Ilie Șandru (Miercurea-Ciuc: Comitetul pentru cultură și educație socialistă, Harghita, 1978), 37.
2. Tăslăuanu Octavian Codru, „Asociațiunea la Timișoara”, *Revista Luceafărul*, Anul III, nr. 18 (1904): 308.
3. Tăslăuanu Octavian Codru, „Reuniunea agricolă română din Sibiu” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul IV, nr. 6 (1905): 141.
4. Ulpiu Traian Mihaiu, „Politica băncilor noastre”, *Revista Economică*, Anul X, nr. 12 (1908): 155-157.
5. Tăslăuanu Octavian Codru, „Reviste și ziare” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul VII, nr. 8 (1908): 189.
6. Tăslăuanu Octavian Codru, „Organizarea satelor noastre”, *Revista Luceafărul*, Anul X, nr. 9 (1911): 197.
7. *Ibid.*, 199.
8. Tăslăuanu Octavian Codru, „Asociațiunea”, *Revista Luceafărul*, Anul VI, nr. 6 (1907): 95.
9. Tăslăuanu Octavian Codru, „Organizarea economică a țărănimii”, *Revista Luceafărul*, Anul X, nr. 11 (1911): 245-249.
10. Tăslăuanu Octavian Codru, „Organizarea economică a țărănimii”, *Revista Transilvania*, nr. 3 (1911): 232-238.
11. Tăslăuanu Octavian Codru, „Organizarea economică a țărănimii”, *Revista Luceafărul*, Anul X, nr. 11 (1911): 247.
12. *Ibid.*, 249.
13. Tăslăuanu Octavian Codru, „Organizarea satelor noastre” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul X, nr. 11 (1911): 265-266.
14. Tăslăuanu Octavian Codru, „Băncile populare din România” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul XI, nr. 21 (1912): 388.
15. Tăslăuanu Octavian Codru, „Mișcarea cooperatistă” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul XII, nr. 2 (1913): 49-52.
16. Tăslăuanu Octavian Codru, „Băncile populare. Planul de operațiune al conferențiarului cooperativ” (Cronică), *Revista Luceafărul*, Anul XII, nr. 6 (1913): 204-205.
17. *Ibid.*, 204.
18. *Ibid.*, 205.
19. Tăslăuanu Octavian Codru, *Producția. Un program economic. Epoca guvernului Averescu 1920*, (Cluj: Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1924): 128.
20. *Ibid.*, 130.
21. *Ibid.*, 132-133.
22. *Ibid.*, 109-111.
23. Poruțiu, Petre, „Octavian C. Tăslăuanu economist”, *Revista Luceafărul*, Anul II, Serie nouă, nr. 12 (1942): 441.
24. Tăslăuanu Octavian Codru, *Valuri politice*, Ediția I (București: Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1933): 166.
25. Tăslăuanu Octavian Codru, *Producția. Un program economic. Epoca guvernului Averescu 1920*, (Cluj: Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1924): 106-107.
26. *Ibid.*, 113.

27. Ibid.
28. Ibid., 120.
29. Buzatu Gheorghe, *O istorie a petrolului românesc*, Ediția a II-a revăzută și adăugită (Iași: Casa Editorială Demiurg, 2009), 134.
30. Tăslăuanu Octavian Codru, *Producția. Un program economic. Epoca guvernului Averescu 1920*, (Cluj: Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1924), 124.
31. Tăslăuanu Octavian Codru, „Orientări în politica economică a României – În largul vieții mondiale”, Partea I, *Convorbiri literare*, Anul LVIII, nr. 11 (1926): 815-838.
32. Tăslăuanu Octavian Codru, „Orientări în politica economică a României – La vatra noastră națională”, Partea a II-a, *Convorbiri literare*, Anul LXI, nr. 5-8 (1928): 187-200.
33. Tăslăuanu Octavian Codru, *Spovedanii IX-XV*, Ediție îngrijită de dr. George-Bogdan Tofan, prefață de pr. conf. univ. dr. Constantin-Valer Necula, postfață de Gelu Voican Voiculescu (Cluj-Napoca: Argonaut, 2020), 337.
34. Tăslăuanu Octavian Codru, *Obsesia europeană*, Ediție îngrijită, prefață, studiu introductiv și fișă bibliografică de Gelu Voican Voiculescu, postfață de prof. dr. Vasile Secăreș (București: Scripta, 1996), 207.
35. Tăslăuanu Octavian Codru, *Spovedanii IX-XV*, Ediție îngrijită de dr. George-Bogdan Tofan, prefață de pr. conf. univ. dr. Constantin-Valer Necula, postfață de Gelu Voican Voiculescu (Cluj-Napoca: Argonaut, 2020), 583.
36. Tăslăuanu Octavian Codru, *Obsesia europeană*, Ediție îngrijită, prefață, studiu introductiv și fișă bibliografică de Gelu Voican Voiculescu, postfață de prof. dr. Vasile Secăreș (București: Scripta, 1996), 127.
37. Tăslăuanu Octavian Codru, *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei* (București: Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., 1931), 303.
38. Tăslăuanu Octavian Codru, *Spovedanii*, Ediție îngrijită de Gelu Voican Voiculescu, prefață de Vasile Netea, note de Vasile Netea și Gelu Voican Voiculescu (București: Minerva, 1976), XXVII.
39. Tăslăuanu Octavian Codru, *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei* (București: Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., 1931), 15.
40. Murgescu Bogdan (2010), *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, (Iași: Polirom, 2010), 224.
41. Trif Gabriel, „Octavian C. Tăslăuanu – viziunea social economică și politică asupra României”, în *Sesiunea de comunicări și referate „Octavian C. Tăslăuanu”*, 3-4 (2010-2011), 30.
42. Tăslăuanu Octavian Codru, *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei* (București: Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., 1931), 105.
43. Trif Gabriel, „Octavian C. Tăslăuanu – viziunea social economică și politică asupra României”, în *Sesiunea de comunicări și referate „Octavian C. Tăslăuanu”*, 3-4 (2010-2011), 30.
44. Poruțiu, Petre, „Octavian C. Tăslăuanu economist”, *Revista Luceafărul*, Anul II, Serie nouă, nr. 12 (1942): 441.
45. Tăslăuanu Octavian Codru, *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei* (București: Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., 1931), 103, 106.
46. Ibid., 197.
47. Tăslăuanu Octavian Codru, *Valuri politice*, Ediția I (București: Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1933), 84.
48. Trif Gabriel, „Octavian C. Tăslăuanu – viziunea social economică și politică asupra României”, în *Sesiunea de comunicări și referate „Octavian C. Tăslăuanu”*, 3-4 (2010-2011): 32.

Bibliography

- Buzatu, Gheorghe, *O istorie a petrolului românesc* [A History of Romanian Petrol], second edition. Iași: Casa Editorială Demiurg, 2009.
- Murgescu, Bogdan. *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)* [Romania and Europe: The Accumulation of Economic Discrepancies]. Iași: Polirom, 2010), 523 p.
- Poruțiu, Petre. “Octavian C. Tăslăuanu economist.” *Revista Luceafărul* II, no. 12 (1942): 440-442.
- Scridon, Gavril. “Octavian Tăslăuanu și problemele culturalizării țărănimii” [Octavian Tăslăuanu and the Issue of Culturalizing Peasantry]. In *Octavian C. Tăslăuanu. Volum comemorativ*, preface by Vasile Netea, foreword by Nicolae Bucur, chronology by Ilie Șandru, 36-44. Miercurea-Ciuc: Comitetul pentru cultură și educație socialistă, Harghita, 1978.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. “Asociațiunea la Timișoara.” *Revista Luceafărul* III, no. 18 (1904): 307-310.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. “Reuniunea agricolă română din Sibiu” (Cronică), *Revista Luceafărul* IV, no. 6 (1905): 141.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. “Asociațiunea.” *Revista Luceafărul* VI, no. 6 (1907): 95-97.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. “Reviste și ziare” (review). *Revista Luceafărul* VII, no. 8 (1908): 189.
- Tăslăuanu Octavian Codru. “Organizarea satelor noastre” [The Organization of Our Villages]. *Revista Luceafărul* X, no. 9 (1911): 197-200.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. “Organizarea economică a țărănimii” [The Economic Organization of the Peasantry]. *Revista*

- Luceafărul* X, no. 11 (1911): 245-249.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Organizarea economică a țăranimii" [The Economic Organization of the Peasantry]. *Revista Transilvania*, no. 3 (1911): 232-238.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Organizarea satelor noastre" [The Organization of Our Villages] (review). *Revista Luceafărul* X, no. 11 (1911): 265-266.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Băncile populare din România" [Romania's People's Banks] (review). *Revista Luceafărul* XI, no. 21 (1912): 388-389.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Mișcarea cooperatistă" [The Cooperative Movement] (review). *Revista Luceafărul* XII, no. 2 (1913): 49-52.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Băncile populare. Planul de operațiune al conferențiarului cooperativ" [People's Banks: The Operational Plan of the Cooperative Conferencier] (review). *Revista Luceafărul* XII, no. 6 (1913): 204-205.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Producția. Un program economic. Epoca guvernului Averescu 1920* [Production: An Economic Program. The Age of the Averescu 1920 Government]. Cluj: Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, 1924.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. "Orientări în politica economică a României – În largul vieții mondiale" [Orientations in Romanian Political Economy – Within the World Life] (Part I). *Convorbiri literare* LVIII, no. 11 (1926): 815-838.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. „Orientări în politica economică a României – La vatra noastră națională” [Orientations in Romanian Political Economy – Within the National] (Part II). *Convorbiri literare* LXI, no. 5-8 (1928): 187-200.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Politica economică a României, 1930. Contribuțiuni la rezolvarea crizei* [The Political Economy of Romania, 1930: Contributions to Resolving the Crisis]. Bucharest: Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A., 1931.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Valuri politice* [Political Waves]. Bucharest: Tipografia „Bucovina” I. E. Torouțiu, 1933.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Spovedanii* [Confessions], edited by Gelu Voican Voiculescu, preface by Vasile Netea, notes by Vasile Netea and Gelu Voican Voiculescu. Bucharest: Minerva, 1976.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Obsesia europeană* [The European Obsession]. Edited by Gelu Voican Voiculescu, afterword by Vasile Secăreș. Bucharest: Scripta, 1996.
- Tăslăuanu, Octavian Codru. *Spovedanii IX-XV* [Confessions IX-XV]. Edited by George-Bogdan Tofan, preface by Constantin-Valer Necula, afterword by Gelu Voican Voiculescu. Cluj-Napoca: Argonaut, 2020.
- Trif, Gabriel. "Octavian C. Tăslăuanu – viziunea social economică și politică asupra României" [Octavian C. Tăslăuanu – The Socio Economic and Political Vision on Romania]. In *Sesiunea de comunicări și referate „Octavian C. Tăslăuanu”*, 3-4 (2010-2011): 28-33.
- Ulpiu, Traian Mihaiu. "Politica băncilor noastre" [The Politics of Our Banks]. *Revista Economică* X, no. 12 (1908): 155-157.